Sociologiska institutionen

UPP OCH NER I TRAPPAN
Vägen ut ur hemlöshet

Författare: Medina Ceric

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Höstterminen 2009

Handledare: Eva Kärfve

ABSTRAKT

Uppsatsen handlar om fem aktörers livshistoria, om deras hemlöshet och hur de hittade vägen ut ur denna situation, men också om två aktörer som arbetar med de hemlösa.
Syftet med undersökningen är att få ökad kunskap om hur människor hamnat och lever i hemlöshet och om vägen som leder ut ur hemlöshet till bostadsmarknaden.
Jag presenterar intervjuarna i uppsatsen som berättelser. Intervjuarna har analyserats med hjälp av teorier som belyser frågeställningen. På så sätt har det blivit möjligt att tydligt analysera varje deltagare. Analysen visar flera stadier av kriser och svårigheter i deltagarnas liv, men också hur de tog sig ut ur hemlösheten.
Studien visar också hur socialtjänsten fungerar, hur de bemöter sina klienter, vilka hjälp klienterna kan förvänta sig (tak över huvudet), svårigheter klienterna hade haft med dem osv.
Jag presenterar också ett historiskt perspektiv som visar vilka förändringar som har skett över tid – och om någonting har förändrats över huvud taget.
I slutet diskuterar jag olika hypoteser om hemlösa och hemlöshet, hypoteser som kanske vilseleder oss när det gäller att få en uppfattning av problemet.

Nyckelord: hemlösa, hemlöshet, historiskt perspektiv, teser, kategori

Tack!

Först vill jag tacka de intervjuade personerna för deras medverkan i intervjun och för att de delade sina erfarenheter med mig. Jag är imponerad av dessa människor styrka och vilja att förändra sitt liv. Utan dessa personer skulle studien varit omöjlig.
Jag vill tacka Gertrud och Susan som ställde upp i intervjuer och hjälpte mig att få kontakt med förre detta hemlösa människor.
Jag vill även tacka till min handledare Eva Kärfve för all tid hon har lagt ner, hennes tålamod, syndpunkter, och diskussioner under arbetets gång.

Innehållsförteckning

ABSTRAKT 2
Tack! 3
Kapitel 1. Inledning 5
1.1 Introduktion 5
1.2 Syfte och frågeställning 5
Kapitel 2. Begrepp 6
2.1 Hem och bostad 6
2.2 Hemlösa eller bostadslösa 6
2.3 Historiskt perspektiv 8
Kapitel 3. Metod 10
3.1 Val av metod 10
3.2 Etik 11
Kapitel 4. Analys och resultat 12
4.1 Utskrift av intervjuarna 12
4.2 Analys av intervjuerna 23
4.2.1 Lätt att hamna på samhällets botten 24
4.2.2 Livet i hemlöshet 25
4.2.3 Hur de påverkas 28
4.3 Analys och diskussion 29
4.4 Slutsats 32
Referenser 33
Bilaga 1: Intervjuquide 34

Kapitel 1. Inledning

1.1 Introduktion

Hemlöshet är ett socialt problem som förekommer över hela världen, och som drabbar både rika och fattiga länder. I Sverige har hemlöshet funnits under lång tid. Idag finns ca 18000 hemlösa människor i Sverige och deras antal stiger.(Anljung, 2009). Att inte ha någonstans att ta vägen, att inte ha ett hem där man kan stänga dörren om sig, är något som fruktas också av oss som aldrig har varit i den situationen. De som är hemlösa vet inte vad de ska somna eller vakna, vart ska de ta vägen någonstans. De har ingen hem, ingen adress. Utanförskapet som de hemlösa lever i är mycket påtagligt. Tillsammans utgör de en stigmatiserad grupp. Att ta steget in i samhället igen uppfattas som en omöjlighet för många, och bara ett fåtal klarar av det.

Redan på 1800-talet började man uppfatta hemlöshet som ett socialt problem, och olika åtgärder sattes in för att hjälpa dem som var i den situationen.

Idag finns flera frivilligorganisationer som hjälper hemlösa, som Röda Korset, Stadsmissionen i Malmö, Hemlösas förening i Lund, men även naturligtvis myndigheter och socialtjänst. Många insatser har gjorts för att motarbeta hemlöshet, men de positiva resultaten uteblir till stor del – bara ett fåtal människor lyckas ta sig på bostadsmarknaden.

1.2 Syfte och frågeställning

Denna uppsats kommer att fokusera på fem före detta hemlösa och deras väg ut ur den hemlösa situationen och hur de tagit sig in på bostadsmarkanden.

Syftet med uppsatsen är att beskriva och öka kunskapen om hur en människa som har befunnit sig i en hemlös situation tar sig ur denna. I denna uppsats vill jag visa hur det kan gå till, hur denna resa inte är lätt, och att de hemlösa behöver mycket vår hjälp att lyckas.

För att förstår intervjupersonernas hemlösa situation (där de tidigare befann sig) har jag fokuserat på tre frågor. Första frågeställningen rör livet före hemlösheten, den andra

om hemlöshet som sådan, och den tredje frågeställningen rör hur hemlöshet påverkade deras liv.

Kapitel 2. Begrepp

2.1 Hem och bostad

Enligt Svenska Akademiens ordbok kan ordet *hem* betyda både hus, hemort och värld. För många innebär hemmet en plats där man skapar, samlas och umgås med familjen. Hemmet ger trygghet och skydd från yttervärlden. I hemmet kan vi vara oss själva. I hemmet skapar man hemkänsla Det är det privata område som vi kan kalla vårt eget och ingen kan inträda där utan lov. I hemmet har vi kontroll över ett territorium och möjligheter att påverka och utforma det som vi vill. Där, i hemmet, är det vi som bestämmer.

När man är hemlös har man inte denna möjlighet. Där man bor, på härbärge eller på ett hotell, är det någon annan som bestämmer (Swärd 2008).

Idag skiljer vi mellan två begrepp som betecknar platsen där vi bor: hem och bostad. Båda dessa två begrepp har stor betydelse för oss, de markerar en plats där vi bor. Men jag finner en skillnad mellan dessa två begrepp. Den ena skillnaden är knuten till våra känslor. Ordet hem har psykologiska eller emotionella övertoner, medan bostad har fysiska eller materiella (Sahlin, 1992). Sociologen Anna Karlsson (2002) beskriver hemmet som en plats som är ens revir, medan bostad kan vara enbart tak över huvudet. Hemmet är den plats där vi kanske föddes och växte upp och där vi har vår familj. Bostad kan vara plats där vi bor mer tillfälligt, kanske medan vi studerar.

Flera av de personer som deltog i mina intervjuer kände sig inte som hemlösa. ”Jag saknade bara bostad”, säger Jenny. Därför tyckte de bättre om att jag använder ordet bostadslösa än hemlösa.

Om man tar hänsyn till ovannämnda skillnad mellan hem och bostad förstår man varför de kände sig mindre förnedrade om jag betecknar dem som bostadslösa istället för hemlösa.

2.2 Hemlösa eller bostadslösa

Hemlöshet kan definieras på många olika sätt och detta beror på vad syftet är med definitionen. Vi kan helt enkelt definiera den hemlöse som ”en människa utan hem”.
Kommittén för hemlösa, som har i uppdrag att ge förslag till åtgärder som syftar till att förebygga hemlöshet, definierar hemlöshet så här: ”En hemlös människa är en person som saknar tillgångar till egen bostad och var livsvillkor är sådana att han eller hon inte heller kan erhålla en reguljär bostad.” (SOU 2001:95, s.29).

Denna uppsats kommer att fokusera på flera före detta hemlösa och deras väg till bostadsmarkanden.
Enligt Socialstyrelsen definition räknas som hemlösa de ”personer som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisade till tillfälliga boendealternativ eller är uteliggare. Till de hemlösa räknas således personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning. Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos kompisar eller bekanta. Däremot räknas inte personer som hyr i andra hand eller bor inneboende hos någon anhöriga” (Swärd 1998, s.33).

Sociologen Ingrid Sahlin delar in definition om hemlösa i två grupper som bygger på olika förklaringsmodeller till hemlöshet: asocialitetsfokuserade förklaringsmodeller som betonar att hemlösheten beror på personliga svagheter, psykisk eller fysisk ohälsa, missbruk eller dålig moral, och bostadsrelaterade definitioner, som utgår från att hemlöshet beror på tillgången till bostäder, arbetslöshet, luckor i socialpolitiken osv.[1] Sahlin skriver vidare att man ofta kopplar den asocialitetsfokuserade definitionen till hemlösa och den bostadsrelaterade definitionen till bostadslösa, och hon urskiljer tre olika förhållanden.

I det första fallet ses hemlöshet som en delmängd av bostadslösa och innebär att en del av de bostadslösa betraktas som hemlösa. Kommittén för hemlösa har samma inställning: de hemlösa ingår som en delmängd av de bostadslösa. (SOU 2 001:95, s.30).

I det andra fallet ses hemlöshet som den större delen och bostadslöshet som en delmängd. Enligt den modellen kan de som har bostad känna eller uppleva sig som hemlösa. (Swärd 2008).

I det tredje fallet ses hemlöshet och bostadslöshet som två skilda företeelser. Begrepp hemlöshet är knutet till hur en person känner sig, och detta innebär att en person kan ha lägenhet men ändå känna sig som hemlös. Bostadslöshet innebär att man saknar eget

[1] Swärd, *”Hemlöshet” ,1998.* Jag använder Hans Swärd förklaring av de tre förhållanden till definition för att Ingrid Sahlin förklarade den genom att rita hur de förhåller sig med varandra.

kontrakt på lägenhet eller bostad. (Swärd 2008).

Hemlösa eller bostadslösa, människorna i de två grupperna har ett sak gemensam (oavsett vilken term man väljer) – de saknar hem, lägenhet eller bostad.

Jag kommer att använda mig av Ingrid Sahlins definition av hemlöshet där hemlöshet ses som en delmängd av bostadslöshet.

2.3 Historiskt perspektiv

Hans Swärd ger i sina böcker ”Hemlöshet” och ”Hemlöshet: fattigdomsbevis eller välfärdsdilemma?” en intressant överblick över hemlöshet under tiden från mitten av 1800-talet.[2] Han avgränsar fyra tidsperioder.

Den första perioden är från 1850- till 1920-talet, då hemlöshet blir ett socialt problem. Under den perioden utvecklas industrialiseringen med resultat att folk från landsbygden flyttade till storstäderna, där man lätt kunde få jobb. Bostadspolitiken i storstäderna var inte anpassad för en så stor inflyttning, vilket skapade bostadsproblem. Det fanns många människor som inte hade råd med bostad på grund av höga hyror, arbetslöshet eller låg inkomst.

Myndigheterna och frivilligorganisationer började under 1800–talet att bemöta hemlöshetsproblemet, och det förelåg en opinion att staten och kommuner borde ta ansvar för det. I mitten av 1800-talet inrättades härbärgen för hemlösa. Man ansåg att de hemlösa borde tas om hand av fattigvården istället för att falla under lösdriverilagstiftningen.

Under denna period gjordes olika socialvetenskapliga undersökningar, som t ex G. H. von Koch för Centralförbundet för socialt arbete (CSA). Man förde statistik för att få bättre kunskap om de hemlösas situation. Man kom fram till att det fanns två typer av hemlösa - den ”fullt respektabla” typen och en annan typ som led av ”moralisk svaghet”. Den respektabla typen var offer för bostadsbrist och fattigdom, medan de som led av moralisk svaghet var själva ansvariga för sin hemlöshet (Swärd 1998).

Den andra perioden 1930-50–talen går in under rubriken *En bostad åt alla.* Under den perioden inleddes många förändringar. Bostadspolitiken började formuleras. År 1933 gjordes

[2] Jag använder både böcker ”Hemlöshet” och ”Hemlöshet: fattigdomsbevis eller välfärdsdilemma?”. Swärd skriver om det tema i både böckerna och visa informationer har i en bok men inte i den annan och tvärtom.

den bostadssociala utredning som skulle kartlägga bostadssituationen i Sverige. På grundval av flera olika undersökningar lade man fram ett plan om hur bostadsbristen skulle byggas bort på 15 år och om hur dåliga bostäder skulle saneras. Alla skulle ha råd att bo till rimliga hyror som inte skulle vara högre än 20 procent av en industriarbetares genomsnittsinkomst. (Swärd 2008.)

Staten uppmanade kommunerna att bilda ”allmännyttiga” bostadsföretagar, som skulle producera och förmedla hyreslägenheter. Bostadsförsörjningslagen, som kom 1947, lade ansvaret för bostadsbeståndet på kommunerna. Man kan säga att samhället tog större ansvar för fattiga människor. (Swärd 2008.)

Under denna period fanns en dubbel inställning till hemlösa och orsakerna till hemlöshet: man pekade både på strukturella orsaker – som bostadsbristen - och på individuella – som missbruk.

Den tredje perioden går från 1960- till 1970–talet och kallas välfärdsstatens restproblem.

1965 fattade riksdagen ett beslut om att bygga en miljon lägenheter under loppet av tio år. Detta resulterade i att det på 1970–talet fanns ett överskott på lägenheter. De flesta hemlösa fick egna lägenheter, och många härbärgen kunde läggas ner. Det verkade i stort sett som att man hade lyckats avskaffa hemlösheten.

Staten och kommuner startade olika program för de mest utsatta grupperna: alkoholkliniker, avgiftningsenheter och olika åtgärder som hjälpte de hemlösa att anpassa sig i samhället. Orsaken till hemlöshet började, under den perioden, sökas hos samhället.

Den fjärde perioden infaller under tiden efter 1985: *Den nya hemlösheten.*
Under 1970–talet tänkte man att hemlösheten var avskaffad. Men i början av 1980–talet började antalet hemlösa att stiga, och det visade sig att nya grupper, t ex kvinnor, invandrare och barnfamiljer, var utsatta - till skillnad från hur det varit under 1960–talet, då de hemlösa ofta varit medelålders och äldre missbrukande män. Nu började man prata om den nya hemlösheten. Det fanns flera orsaker till att de hemlösa fick svårigheter på bostadsmarknaden: bostadsföretagen som tidigare har tagit emot hemlösa hade negativa erfarenheter och ville inte ha dem som kunder, även om man hade lediga lägenheter. Härbärgen hade lagts ner, nybyggnation av lägenheter hade minskat, hyrorna hade blivit dyrare. Allt detta gjorde att antalet hemlösa började stiga under 1980-talet.
Flera kommuner försökte åtgärda och bekämpa hemlösheten, visar en undersökning som gjordes av Socialstyrelsen 1993. (Socialstyrelsen 1 994:15 i Swärd 2008).

Swärd (2008) beskriver att den nya hemlösheten kännetecknades av härbärgessystem, som ofta var drivna av frivilligorganisationer, och sekundära bostadsmarknaden med sociala kontrakt växte fram. År 1993 gjorde Socialstyrelsen och Boverket flera kartläggningar av antalet hemlösa. Man försökte ange orsakerna till detta och ge riktlinjer för vårdens utformning, allt med syfte att komma med förslag till förbättringar. Flera statliga undersökningar har gjorts – Kommittén för hemlösa och många kommuner har gjort sina egna undersökningar.

Hemlöshet fick stor uppmärksamhet i massmedia, där många reportage publicerades om hemlösa. Under 1990–talet kom också de hemlösas egna gatutidningar.

Under de senaste 150 åren har beskrivningarna av hemlösheten och dess orsaker varit beroende av politiska eller ideologiska utgångspunkten. Två förklaringar har växlat: man har pekat både på individinriktade och strukturinriktade orsaker.

Det historiska perspektivet visar att från mitten av 1800- talet fram till idag har inte så mycket förändrats. Hemlösa befinner sig fortfarande i en vidrig situation. Det som kanske har ändrats är synen på vad som orsakar hemlöshet. Tidigare dominerade synen att individerna hade sig själva att skylla. Idag poängteras strukturella förklaringar, där man ser samhället som orsak till hemlösheten.

Kapitel 3. Metod

3.1 Val av metod

För att undersöka fenomenet och få kunskap om hur vägen ur hemlöshet ser ut, har jag valt att använda mig av semistrukturerad intervju som metod. Den semistrukturerade intervjun (som även kallas halvstrukturerad) definieras som "en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening". (Kvale, 1997, s.13). En semistrukturerad intervju kan utföras som samtal med struktur och syfte, där forskaren lyssnar på vad de intervjuade personerna med egna ord berättar om sig själva och sina privatliv.

Intervjuarna gjordes från oktober till december 2009. Jag har intervjuat fem personer som varit hemlösa, och två personer som arbetar med de hemlösa. Intervjuerna ägde

rum på olika platser: på biblioteket, på olika kaféer i Malmö, i en lägenhet i Lund eller på någon arbetsplats.

Jag hade planerat att träffa varje intervjuperson två gånger. Första gången för att intervjua och en andra gång för att få bilden jag fått bekräftad. En av intervjuade personen föreslog att jag skulle skicka e-post till henne, vilket jag gjorde. Två personer träffade jag bara en gång. En person har åkt till hemlandet strax efter intervjun. Den andra har aldrig hört av sig.

Intervjuerna spelades in på bandspelare, utom i två fall, med Hasan och Susan. Jag har också fört anteckningar under intervjuerna, för säkerhet skull. Med ett tillfälle stannade bandspelare av någon anledning under intervjun, men jag hade gjort anteckningarna under och efter intervjun. På Susans begäran kommer intervjun med henne inte att presenteras i arbetet som de andra. Men eftersom denna intervju hjälpte mig att förstå de hemlösa bättre, kommer jag att använda den i själva analysen.

Vid intervjuerna använde jag en intervjuguide (bilaga 1). Avsikten med denna var att hålla mig inom de tematiska ramarna och bevara fokus på själva forskningsfrågan.

Jag har återgivit intervjuerna som en sammanhängande berättelse med vissa citat direkt från själva intervjun. Fördelen med den typen av utskrift är att man får en bättre helhetsbild och att kan ge ytterligare information som inte har kommit med i den bandade intervjun (Widerberg, 2002, s.116).

Jag var intresserad av att se i vilken mån kroppsspråket underströk eller motsade det som berättades. Eftersom kroppsspråk i vissa fall kan säga mer ord kommer jag att notera detta vid några tillfällen i mitt arbete.

3.2 Etik

Vid planering av datainsamling måste man ju följa de etiska principerna. Jag har använd mig av de fyra principer som Vetenskapsrådet har antagit. Alla deltagarna i min undersökning fick information om dessa etiska principer. De är:

- *Informationskravet.* Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte. (VR 2002:7).
- *Samtyckeskravet* – Deltagare i en undersökning har rätt att själv bestämmer över sin medverkan. (VR 2002:9).
- *Konfidentalitetskravet* – Uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges

största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sätt att obehöriga inte ta del av dem. (VR 2 002:12).

- *Nyttjandekravet* – Uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål. (VR 2002:14).

Jag började intervju med att berätta för informanterna om dessa fyra etiska principer. Först fick deltagarna information om uppsatsen och dess syfte. Alla deltagarna bestämde själva över sin medverkan i intervjun; detta innebär att samtyckeskravet är uppfylld. En person tvekade om hon skulle delta i intervju på grund av möjligheten att någon skulle kunna känna igen henne. Jag informerade henne om konfidentalitetskravet och vad detta innebar, och hon bestämde sig för att delta – frivilligt. Alla deltagarna gav sitt samtycke till att intervjun kunde spelas in med bandspelare och att jag kunde använda den i min uppsats.

För att försvåra igenkännande av deltagarna har jag ändrat deras riktiga namn utom i ett fall. En av deltagarna gav sitt samtycke till att använda hennes riktiga namn, vilket jag också har gjort. De två deltagare som arbetar med hemlösa har behållit sina riktiga namn.

Jag informerade alla deltagarna om att intervjuerna endast skall användas i uppsatsskrivandet och att det inte finns någon risk att någon andra utnyttjar dem för något annat än vetenskapligt syften. Och med detta uppfylldes *nyttjandekravet*.

Kapitel 4. Analys och resultat

4.1 Utskrift av intervjuarna

Intervjun med Yvone och Gertrud gjordes den 14 oktober 2009 och påbörjades kl.13,00. Denna intervju gjorde jag i Lund, hos Gertrud som ordnade så att vi träffades. Informanten Yvone är 60–årig kvinna som ser ganska bra ut för sin ålder, men som har varit hemlös oerhört lång tid, i 40 år.

”Allt började med knark”, sade hon. Först började hon knarka, vid 20 års. Hon hade jobb, som hon förlorade. Hon hade också en son, men eftersom hon ofta åkte i fängelse kunde hon inte ta hand om honom. Hon var tvungen att lämna pojken till hans pappa. Sedan dess vet hon ingenting om honom. Hon vet bara att han nu är en man på fyrtio år.

Under dessa år befann hon sig ute på gatan eller på härbärge.

Efter många år gick hon frivilligt med på avgiftning i Malmö. När hon efteråt skulle därifrån ville ingen kommun ta emot henne, varken Malmö eller Lund. En läkare hjälpte henne så att hon inte hamnade på gatan. Sedan ringde han upp Lunds kommun och begärde att de skulle skaffa fram en bostad åt henne inom en vecka, annars skulle han kontakta tidningarna och berätta om allt. Efter en vecka fick hon en plats på ett härbärge i Lund. Sedan fick hon stödboende, och där bodde hon i 6 år. Senare fick hon en annan lägenhet där hon fick eget kontrakt. Där har hon nu bott från februari 2009. Hon har inte fått återfall i missbruk, hon sköter sig bra. ”Jag har fått mycket hjälp, jag är gammal”, sade Yvone. ”Men de som är i 30–årsåldern har det svårt. De har inga andra, de har inget umgänge och de umgås ofta med dem som är missbrukare – gamla kompisar - och de får ofta återfall”, berättade hon vidare. ”Det är inte så lätt, man behöver mycket stöd med socialen, man vet inte om hur allt fungerar, om de visste skulle de kunde klara sig själva utan deras hjälp. Gertrud har gjort jättemycket för de hemlösa. Annars finns det inte så mycket människor som bryr sig om dem”, sade Yvone. Yvone berättade vidare: ”Man ska inte kräva ’jag vill ha boende, jag vill ha hjälp, men knarka vidare. Man ska visa att man vill sluta med knark. *Men det är mänskligt att göra fel*. Om man har varit missbrukare i många år, får man ganska lätt återfall. För många år sen använde jag metadon. Jag fick en lägenhet och metadonbehandling och skaffade jobb i tio månader. En kompis kom ut från fängelset. Jag gick till apoteket för att hämta metadon och gav en liten bit av metadonet till denne kompis. Man får inte göra det, det är förbjudet”, berättade Yvone. ”Någon i apoteket såg det och anmälde mig. Så de tog lägenheten, socialbidragen och metadonet - de tog allting från mig. Jag vet att jag gjorde fel, att det är förbjudet, men jag hade skött mig i tio månader. De kunde ha sagt till mig om jag gör det om ska jag få illa, inte så, att jag förlorar allt. Ibland är det så, man gör ett fel och förlorar allt. Gertrud har hjälpt oss mycket, skrivit i tidningen, med socialen, men har man inte en talesperson som hjälper har man inte så stor chans. Folk i en sådan situation med missbruk orkar inte sätta sig ner och överklaga socialens beslut.”

I min intervju med Gertrud sade hon att det ofta är så, att de hemlösa inte vet vilka regler som gäller i samhället, vilka möjligheter som finns. Den värsta är att de hemlösa inte går på socialförvaltningen och säger ’jag har rätt till det och det’.

Yvone berättade utifrån sin erfarenhet att de på socialen inte talade om vilka möjligheter de hemlösa hade och de därför inte var till så stor hjälp. ”De skiter i dig”, sade hon. Hon gav exempel hur den svenska socialtjänsten fungerar utifrån hur hon hade upplevt det. ”Där sitter tjugo människor, nitton är socialrådgivare som tar emot kunder. Men de kan

inte säga ”ja” till någonting, de kan inte fatta beslut. De ska fråga en person som inte känner någon av kunderna.”

Gertrud berättade om en kvinna som hade problem med tänderna: ”Hon var svullen i ansiktet. Hon var hos doktorn som skrev recept, penicillin, men hon hade inga pengar att köpa ut det. Jag kunde ge henne pengar, men det gjorde jag inte. Jag ringde socialen, talade med hennes handläggare, och sade ’nu, hon är här, hon kunde inte gå till tandläkaren för att det var inflammerat. Nu skickar jag henne till dig för att få pengar till medicinen.’ Hennes handledare sade att det inte var hon som skulle ordna det”, berättade Gertrud vidare. Gertrud sade till henne: ’Men enligt förvaltningslagen är du skyldig att hjälpa henne, gå till ekonomihandläggare och ordna rekvisitionen, hon är hos dig om tio minuter’.” Hon ordnade allt, hon fick pengarna och köpte medicinen.

Enligt Gertrud är det vanligt att hemlösa börjar med knark, sen förlorar jobbet, åker i fängelse, och sedan kan de inte betala hyran när man kommer ut. När man inte har någonting går man tillbaka de gamla kompisarna och så blir man hemlös. Yvone berättade: ”Socialen hjälper inte så mycket, det blir många papper som ska man skriva, man väntar för lång tid, sen det blir ingenting”.

Hon berättade att hyresvärdarna inte ville ha missbrukande hyresgäster som kunde störa grannarna. ”Det räcker inte att socialen garanterar att man ska betala hyran”, sade Yvone. Hon pekade på att man inte hade några rättigheter om man bodde i en lägenhet som socialen hade kontrakt på. Socialen kunde kasta ut en utan någon förklaring. De visade ”nolltolerans” mot de hemlösa. ”Du får inte göra ett enda misstag, om du gör det – då blir du utkastad”, förklarade hon. Vidare berättade hon: ”Om man var narkoman har man ofta återfall. Man börjar med droger igen, tar hem gamla kompisarna. De kommer på alla tider, dygnet runt. Grannarna börjar klaga. Sen förlorar man sin bostad.”

Yvone fortsätter: ”Men, man ska inte bedöma alla utifrån detta. Det finns människor som lyckas lämna drogerna och som får tag i en lägenhet. De som lyckas lämna drogerna och hittar en bostad blir trakasserade av gamla kompisar som är avundsjuka på dem. De stör deras grannar och önskar att de förlorar sin bostad och blir hemlösa igen.”

Yvone berättade om en kvinna, som hon kände. Kvinnan hade fått lägenhet med ”socialens kontrakt” i ett område där det mest bodde äldre människor. Dessa visste att denna lägenhet tillhörde socialen. En av hennes grannar spelade musik för högt och använde vitlök i maten - det luktade hemskt. Han mobbade henne, helt enkelt. Hon kunde inte klaga för att hon ingen rätt till det. Hon var tvungen att stå ut med allt.

Vidare berättade Gertrud att en kvinna ringde henne och grät för att de skulle

vräka henne. Gertrud försökte lugna henne med att säga att det inte skulle hända, eftersom det fanns människor som arbetade med att förhindra vräkningar. ”Det var jag som tvingade socialförvaltning att söka pengar från socialstyrelsen för att bilda en grupp som ska jobba med kvarbo och förhindra vräkningar”, förklarade Gertrud. Hon ringde sedan upp en man som jobbade i denna grupp. Hon ville träffa honom och hans chef tillsammans med kvinnan som skulle vräkas. Men chefen sade till Gertrud att mannen inte hade någonting där att göra. Gertrud påpekade att han var anställd för att förhindra vräkningar. Men chefen svarade att han inte var anställd för att jobba med dem som bodde i stödboende. Gertruds slutsats var att ”de som hade det värst, de skulle inte få någon hjälp”. ”Den kvinnan hamnande ute på gatan, på Lilla Algatan i Lund och hon är missnöjd, detta är så orättvist”, säger Gertrud. ”Hon har inte gjort något fel. Samhället sanktionerar att vissa människor är taskiga mot andra, istället för att säga: hallå, stopp och belägg, det här accepterar vi inte, hon ska bo kvar. Om hon inte får bo på det stället, ska hon bo på ett annat. Den här kvinnan var sjuk – hon blev opererad i livmodern. Alla hennes saker kastades bort, de visade ingen respekt för henne.”

Yvone berättade om härbärgen i Lund – om regler att man var tvungen att gå ut klockan nio på morgonen och inte får komma tillbaka förrän klockan sju på kvällen. ”Därför sitter många människor ute på bänkarna. Om man inte har något arbete, inget jobb…”, förklarade Ivone.

Gertrud berättade om tandvård för hemlösa. Enligt socialtjänstlagen har alla rätt till tandvård. ”Men socialförvaltningen har gjort systemet så komplicerat och besvärligt, så att de flesta inte klarar av det.” Sedan berättar hon hur hela processen går till. Och ”för de hemlösa är nummer en bostad, nummer två är tänder. Om man har dåliga tänder kan man inte tugga mat, inte heller le. ”

Gertrud berättade om andra hinder som hemlösa kunde stöta på: ”Ett hinder är att de hemlösa själva inte vet vilka rättigheter de har, och de kan inte stå för sin sak och ställa krav. Sen har vi socialförvaltningarna. Egentligen borde socialförvaltningen inte syssla med hemlöshet, de har inga bostäder att ge, en sak som jag ofta har hört är ”vi är ingen bostadsförmedling, vi har inga bostäder, nej”. ”Sedan gav Gertrud ett exempel på hur andra människor brukar bemöta de hemlösa:” Här har vi en kvinna som hade haft ont i höften, hon går hon till ortopeden, som konstaterar att hon har ett fel på höften som måste opereras. Men innan hon opereras måste hon röntgas. Sen får hon remiss till röntgen. Hon kommer till röntgen, det är ett jättetrevligt väntrum. Hon kommer in, blir utfrågad om hur längre hon haft ont, hur mycket hon väger, hur var det innan, vilken sort jobb har hon haft, vilken familjen hon har, vad hon bor nånstans, bla bla bla… Sen frågar kvinnan: Ska jag röntgas idag? Nej,

svarar de, tyvärr har vi ingen röntgenapparat. Men du kan få en ny tid om en månad. Hon går därifrån. Hon får en ny tid och tänker hon ”ja, ja om en månad ska de säkert fixa röntgen”. Sen åker hon dit, tar på sig fina kläder, åker med bussen eller bilen, eller hur hon gör, och sen kommer hon in i det jättefina väntrummet. Där var det inte samma människa, den som jobbar, hon har slutat, är mammaledig. De ställer samma frågor en gång till. Och hon svarar hur hon mår, hur mycket hon väger, vilken familj hon har, vilket jobb… Sen frågar kvinna om hon blir röntgad idag och får svaret ”nej, vi har ingen röntgen idag, men du kan gärna komma igen om en månad”. Så är det att vara hemlös i Lund. Du går till socialen, de intervjuar dig, antecknar, och sen har de ingen bostad att ge dig. De ger dig ingenting. Och det känns som om att de leker med dig. Därför fortsätter vissa att knarka, supa, fortsätter att göra dumma saker. De känner att det inte finns någon som bryr sig om dem, som egentligen vill dem väl.”

Yvone berättade om socialen och kompetens där: ”På socialen, de kan inte fatta något beslut, man blir blå i ansiktet. De ska fråga chefen som inte tycker om hemlösa [Gertrud håller med Yvone här], han skiter i alltihop. ”

Gertrud berättade om *boendetrappan* som den ser ut i Lund: ”Först har du ingenting, sen kommer du på härbärge, sen kan du få stödboende, sen får du ett annat stödboende, ett tredje stödboende, sen händer någonting och du åker ner två steg, du kan vara i de jävla trapporna i tio år. Det finns inga trappor i Sverige där man kan fastna. Man kan fastna i en hiss, men man kan inte fastna i en trappa. Men boendetrappan i Lund fastnar man i. Yvone har varit sex år i boendetrappan”. Gertrud hade enkelt lösning: ”Först ger dem bostad, sen kan vi börja snacka knark, alkoholist och allt skit. Först ger de bostad, för att det inte är lättare att sluta knarka om du inte vet var du ska sova inatt. Om du inte vet vad du ska ha dina grejer, om du inte kan hålla dina grejer rena, för att du inte har någonstans att ha dem. Du har dina grejer i en plastpåse och lämnar den påsen på förvaring på Ica, sen säljer du tidningar (Aluma), går och äter, träffat folk. Sen kl. 10 har du glömt att ta dina grejer. Okej, jag hämtar dem, imorgon bitti. Sen går du på morgonen men då de säger att de har slängt dem.”

Yvone berättar vidare: ”Om man kommer för sent till härbärget får man inte komma in.”

Hon sade att många inte trodde att det fanns hemlösa i Sverige. När hon hade sålt tidningen kom folk och frågade om det verkligen fanns hemlösa. De visste inte.

Sedan berättade Gertrud om en man som köpte en tidning från en hemlös och frågade denne om han läste tidningen själv. Han svarade nej. Kunden undrade varför, och säljaren förklarade att han ville läsa men att han såg dåligt. Han som köpt tidningen hjälpte den killen att skaffa glasögon. Gertrud hade skrivit om detta i Sydsvenskan. En kvinna som

var optiker och jobbade i Lund hade läst artikeln och ville hjälpa de hemlösa. Kvinnan kontaktade Gertrud och berättade att hon ville hjälpa de hemlösa att få glasögon. Gertrud har skickat flera hemlösa som behövt glasögon och hon hade ordnat detta (det var inte helt gratis, men de fick glasögon till självkostnadspris). Femtio personer hade fått glasögon på detta sätt.

Till sist sa Yvone att ”ha en bostad skulle kännas underbart, som om att ha allt”.

Intervju med Hasan spelades in den 24 november 2009 med början kl. 13,00 på ett café vid Triangeln, Malmö.

Hasan är en 50-årig man med ursprung i Irak. Innan han började berätta sin historia om hur det kom sig att han blev hemlös och bostadslös, hade jag informerat honom om uppsatsens syfte och de etiska aspekterna, men han brydde sig inte så mycket om detta, han vill börja berätta med en gång.

Detta var Hasans historia. En dag kom han hem och hittade sina kläder ute på gården. Hans fru hade kastat ut dem. Hon ville inte ha honom mer i sin lägenhet. Efter detta bodde han i en moské i två månader.

När han inte kunde bo i moskén längre gick han till socialen och fick ett rum i kollektivboende, och där bodde han i sex månader. Medan han bodde där kom en vän till honom och föreslog att han skulle flytta till en lägenhet i andra hand som vännen skulle ordna. Hasan tackade ja och sade upp rummet som han bodde i. Men han fick ingen andrahandslägenhet - hans vän hade vilselett honom.

Hasan gick tillbaka till kollektivboendet med hoppet att få tillbaka sitt gamla rum. Men där bodde en annan person. Han hade inte någonstans att ta vägen utan hamnade på gatan. Han bodde med gatan som hem i femton dagar.

Han sökte upp socialtjänsten. Där skickade man honom till ett vandrarhem, där han bodde i sex, sju månader. Under tiden fick han en ny handläggare, Susan, och allt förändrades i hans liv. Susan hjälpte honom att flytta från vandrarhemmet till en kollektivlägenhet, som han delade med flera personer. Där bodde han i sju månader.

En dag, medan han bodde i kollektivlägenheten, ringde Susan. Hon hade goda nyheter till Hasan. Hon hade hittat en lägenhet till honom, med eget kontrakt, och hon hade tackat ”ja” i hans namn. Susan hade Hasans inloggningsuppgifter för att logga in på sidan där man letade efter lägenheter, och hon sökte efter en lägenhet i hans namn. Hasan flyttade in i lägenheten och där bor han från den första september i år (2009).

Hasan var väldig tacksam för allt som Susan hade gjort för honom. Han sade att om han skulle tacka till henne tusen gånger skulle det vara för litet. En viktig sak som han

nämnde under intervjun var att socialtjänsten i Hyllie i Malmö hjälpt honom mycket, och att han aldrig skulle fått samma hjälp om han hade vänt sig till en annan socialtjänst - som exempel nämnde han socialtjänst för invandrare.

Efter att han hade berättat om hur allt gick till, började han prata om kvinnor. Han har en konservativ, gammaldags syn på kvinnor. Kvinnor borde stanna hemma och borde inte gå ut utan sina män. De borde inte heller läsa och utbilda sig. Hasans åsikt är att kvinnor inte borde jobba och tjäna pengar. Han sade att alla kvinnor bara tänkte på pengar. Sedan pekade han på mig och sa att jag skulle skilja mig från min man om han förlorade sitt jobb och inte hade några pengar.

Han klagade på den svenska lagen. Enligt honom skyddade den svenska lagen bara kvinnor medan männen överläts åt sig själva. ”Kvinnor i Sverige bestämmer över allt till 80 % och männen bara 20 % eller mindre” – sade Hasan – och med detta menade han både svenska kvinnor och kvinnor med utländsk bakgrund. ”Kvinnor som kommer till Sverige tar allt ifrån svenska kvinnor och vill bestämma över allt trots att männen håller inte med”, sade Hasan. Hasan gjorde en jämförelse mellan svenska och irakiska kvinnor. Kvinnor i hemlandet bestämde som mest över 15 % av ekonomin. Men allting ändras när kvinnorna kommer till Sverige.

Hasan sade att kvinnor inte kan tänka med huvudet eller med hjärnan. ”Kvinnor tänker med hjärtat”, sade han, ”och därför står de under männen”.

Han är en vanlig man. Om man skulle träffa honom på gatan utan att veta om hans historia, skulle man aldrig kunna ana att han var hemlös. Han är varken missbrukare eller hustrumisshandlare. Han är dock ganska avog mot kvinnor. Han har tre barn med den kvinna som kastade ut honom, och alla barnen bor med henne. När jag frågade honom vad som var svårast för honom, svarade han att hela situationen var svår, men att bo på gatan var den svåraste.

I början av intervjun vågade han inte ha ögonkontakt med mig. Han verkade lite nedstämd, som om han skämdes över att han befann sig i denna situation. Han tittade ofta ner i marken, och jag märkte att han hade tårar i ögonen. Han höll händerna hårt knutna när han berättade om livet på gatan. Flera gånger ryckte han bara på axlarna, när han saknade ord att beskriva situation. Efter en timme märktes det att han blev mer lugn och avspänd än som han varit i början.

Intervjun med Helena gjordes den 24 november 2009 från kl. 10.00 på ett bibliotek i Malmö.

Helena är en 40–årig attraktiv kvinna, ursprungligen från Libanon. Hon var gift i många år och har tre barn. Hon arbetar som barnskötare på ett daghem. Som alla andra har jag gett henne information om uppsatsens syfte och de etiska aspekterna. Hon är den enda som tackat ja till att få ett exemplar av det färdiga arbetet.

Hon var gift med en man i fjorton år och de har tre gemensamma barn. När deras barn hade blivit tillräckligt stora ville hon börja läsa i skolan. Men hennes man tyckte inte om detta och försökte hindra henne. Men för att få socialbidrag var hon tvungen att fortsätta gå i skolan. Under tiden bråkade de ofta. Hennes dåvarande man var misstänksam och efter en tid började han att misshandla henne. Flera gånget var hon tvungen att söka hjälp på sjukhus för skador som han orsakat.

Pengar som de hade fått (socialbidrag och CSN) tog hennes man. Hon fick ingenting. Hon kunde inte ens köpa bussbiljetter utan fick gå till fots till skolan trots långt avstånd. Helen väntade bara att hennes barn skulle bli större så att hon kunde lämna sitt man.

En fredagskväll kom hon hem från skolan fem minuter för sent. Detta gjorde hennes man utom sig, de började gräla och han slog henne. Till sist kastade han ut henne. Han stötte till henne så kraftigt att hon rullade ner för hela trappan. En granne ringde polisen och anmälde honom för misshandel. Helena åkte till sjukhuset – hon var svårt skadad, hennes ansikte var blått och svullet och hon hade blåmärken över hela kroppen.

Hennes man anklagades för misshandel och dömdes till sex månaders fängelse. Under tiden bodde hon och barnen i lägenheten trots att hennes man hade kontraktet. Helena berättade att hon inte visste när hennes man skulle komma ut från fängelse. Hon visste vilken månad men inte vilken dag. Men en dag var han frisläppt och kom tillbaka till deras gemensamma lägenhet. Helen var ute och handlade och hade ingen aning om vad som hände hemma. Helenas väninna såg honom och ringde henne. Väninnan rådde henne att inte gå tillbaka ”för att han skulle döda henne om hon gjorde det”. Helena försökte få hjälp från polisen. Hon förklarade att hon inte vågade gå hem ensam, att hon inte hade någonstans att ta vägen. Men de kunde inte göra någonting. De skickade henne till ett kriscenter på Värnhem i Malmö, som hjälper de misshandlade kvinnor. Där hittade de ett rum åt henne. Hon bodde i detta kriscenter i två, tre månader. Sen gick hon tillbaka till lägenheten i sällskap med polis för att hämta sina kläder, och hon hann ta bara det nödvändigaste och sådant som passade för årstiden.

Hennes barn bodde med henne på kriscentret under en månads tid. Men barnen hade svårt att acceptera de regler som gällde där. De bodde fyra personer i ett litet rum. Hon pratade med sin handläggare om möjlighet att bo i en lägenhet eftersom barnen inte mådde

bra när de bodde så trångt.

Kriscentret hade en ledig liten lägenhet som de fick. Där bodde hon i drygt ett halvår. Under tiden avslutade hon sin barnskötarutbildning och började jobba. Hon hade svårt för att klara allting - att lämna två barn i skolan och ett på dagis, eftersom dagis och skola låg långt ifrån vartannat, och sedan hinna till jobbet, som låg på ett tredje håll. Hon och barnen måste stiga upp klockan fem på morgonen för att hinna allting. Till slut ansåg hon att det skulle vara bättre för barnen om de bodde med sin pappa, och de flyttade tillbaka till honom.

En gång åkte hennes man till hemlandet, och barnen kom för att bo med henne. Hennes äldsta barn var mycket påverkat av situationen, och han försökte sätta eld på möblerna. Barnet berättade att det var pappan som hade sagt åt honom att göra så. Då blev hon tvungen att lämna lägenheten under en vecka.

Sedan flyttade hon till en lägenhet som hon delade med andra personer, i början var det kvinnor sedan flyttade en man in. Hon hade svårt att bo med en man som inte var hennes make. Hon bodde sex månader där, och hennes barn bodde med henne.

Efter en tid kom hennes handläggare med den goda nyheten att hon hade hittat en lägenhet åt henne och hennes barn. Det var en andrahandslägenhet, och socialen hade kontraktet. Helena tyckte mycket om lägenheten. Men sedan hände något som hon inte hade kunnat föreställa sig. Hennes väninna ville bo med henne – hon ville lämna sin man som misshandlade henne också. Helena förklarade för henne varför hon inte kunde bo med dem. Väninnan stal då det kontrakt som Helena hade skrivit med socialen, kopierade det och delade ut det till en mängd personer, som följaktligen försökte anmäla sig hos socialen. Helena fick problem, eftersom man på socialtjänsten misstänkte att Helena stod bakom detta och att hon fått betalt av dessa människor.

Helena förklarade för socialen att det inte var sant, med ändå var hon tvungen att lämna lägenheten efter en vecka. Hon vräktes. Hon var tvungen att evakuera sina egna möbler. En del kastade hon, men sådana som var värdefulla kunde hon ställa i grannarnas källare – hon var mycket tacksam för detta. Allt som hände oerhört stressande för henne och hennes barn.

Socialen skickade henne till vandrarhem. Barnen kunde inte vara med henne där utan fick bo hos pappan. Helena fick dela rum med tre män. I två månader bodde hon där, och det var den svåraste tiden för henne. Hon hade inget privatliv utan fick sova i sina vanliga kläder. Hon vågade inte ta av dem eftersom hon var rädd för männen hon delade rum med. Hon var tvungen att stå i kö för att få duscha. Under denna tid jobbade hon i förskolan.

Så småningom fick hon ett eget rum och bodde där i fyra månader. Socialen

betalade rum som kostade 400 kr per natt. En gång medan hon var på jobbet ringde hennes handläggare och sade att hon fått en inbjudan till en lägenhetsvisning. Helena gick dit, tyckte om lägenheten och tackade ja. Så fick hon lägenhet med eget kontrakt.

Helena är ensam i Sverige utan föräldrar eller syskon som kan hjälpa henne. Hon var bostadslös i 3,5 år. Detta lämnade djupa spår i hennes familj. Hennes äldsta barn, sonen, började visa ångest och ilska. Pojken hade svårt att acceptera att familjen splittrades. Han började stjäla cyklar tillsammans med andra pojkar och hemma började han slå sina syskon. Helena var orolig för att han skulle bli kriminell. Men Helena säger nu att hon har fått hjälp av socialen och att sonen är på rätt väg.

I inledningen av intervjun såg Helena ofta bort. Hon verkade mycket blyg, men senare under intervjun förstod jag att det snarare var en skamkänsla över att hon hamnat så lågt, hamnat på botten. Det verkade vara svårt för henne att komma ihåg den perioden i hennes liv. Hon satt med händerna hårt knutna och tog djupa andetag. När hon berättade om misshandeln såg hon ner i marken. Under intervjun verkade det som hon återupplevde det hela.

I slutet av intervjun kunde man märka stolthet i hennes ögon och en vilja att lyckas med livet. Kunde jag märka att hon är stolt över att hon vågade lämna sin make och fortsätta med sitt liv. (Hon önskade att vi skulle hålla kontakten, och vi hörs då och då).

Intervjun med Jenny genomfördes den 25 november 2009 med början kl. 14,00 på ett café på Mobilia, Malmö.

Jenny är en attraktiv 40-årig kvinna med svenskt ursprung och vardagligt utseende – det är svårt att förstå att hon en gång betraktades som bostadslös.

Hennes historia börjar för tio år sedan med skilsmässan. Hon hade varit gift i många år. Jennys uppfattning om äktenskap innebar att man bara gifte sig en gång i livet och för henne fanns inte skilsmässa. När det ändå inträffade blev hon chockad och kunde inte riktigt fatta vad som hade hänt. Den var en vändpunkt i hennes liv. Hon visste inte hur hon skulle komma över skilsmässan. Hon började gå ut och festa. Hon slutade bry sig om att betala räkningar och tänkte inte på vilka konsekvenser det kunde få. Efter en tid kontaktade hennes hyresvärd henne och sade att hon skulle vräkas och rådde henne att ta kontakt med socialen för hjälp. Jenny försökte få kontakt med socialen via brev, med socialen svarade aldrig. Så bestämde hon sig för att kontakta den hyresvärd som hon hade haft tidigare och be honom om en ny lägenhet. Hon nämnde inte för honom att den nuvarande hyresvärden skulle

vräka henne, och hon fick en ny lägenhet.

”Sen”, berättar hon, ”träffade jag en ny man. Jag gifte mig med honom för att han skulle få uppehållstillstånd. Jag fick betalt för detta, men pengarna kom alltid för sent och jag betalade aldrig hyran i tid.” Efter en tid blev hennes hyresvärd arg och ville inte vänta på hyrorna, så fick hon brev från honom där han skrev att hon ska förlora sin lägenhet.

Hon blev ganska orolig eftersom hon också hon hade tre barn. Hon tog kontakt med socialen. Socialen tog kontakt med hennes hyresvärd, och man kom överens om att socialen överta kontraktet på hennes lägenhet under ett år. Efter tre månader informerade socialen henne om att hon måste flytta till en mindre lägenhet, som kostade mindre i hyra. När hon flyttade in i en mindre lägenhet fick hon skriva ett eget kontrakt med hyresvärden. ”Mindre än ett år räknades jag som hemlös”, sade Jenny. ”Är man utan kontrakt räknas man som hemlös.”

”Jag hade aldrig varit en riktigt hemlös som bodde på härbärge eller ute på gatan, jag saknade bara eget kontrakt.” Vidare berättade hon att det var hennes barn som motiverat henne att få ordning på sitt liv. ”Om jag inte hade mina barn skulle jag sluta ute på gatan och blivit en riktig hemlös”, avslutar hon sin historia.

Innan vi avslutade vår konversation berättade hon om två kvinnor, Susan och Ana Maria som jobbade på socialtjänsten då. ”De två var underbara, de gjorde mer än deras jobb föreskrev, så beskriver Jenny deras arbete. Vidare nämnde Jenny att Susan och Ana Maria aldrig besökte henne utan att ringa och säga i förväg, då hon bodde i andrahandslägenhet. (De som bor i lägenhet där socialen har kontrakt kan få oväntat besök dygnet runt). Susan ringde ofta och frågade hur hon mådde, skickade julkort, kom hem till henne och tog hand om hennes räkningar osv.

Jag kunde inte märka att hon skämdes över att hon hade befunnit sig i den här situationen. På hennes sätt att berätta lät det mer som om att detta kan hända vem som helst, inte bara till henne, och hon ville visa vilka misstag hon hade begått så att andra inte skulle göra om dem.

Intervju med Musa utfördes den 1 december 2009, från kl. 10.30 på ett café på Mobilia, Malmö. Musa är en 48- årig änkling som kommit från Egypten. Han berättar att han hade varit att han och hans två barn hade varit inneboende hos en kvinna. Kvinnan var ganska besvärlig, krävde att de skulle göra olika saker åt henne och hotade med att kasta ut dem. De bodde hos henne i ett år och två månader, sedan gjorde hon allvar av hotet. Musa gick till socialen föra att få hjälp, men kvinnan som arbetade där sa åt Musa att komma nästa dag. Just denna dag kunde hon inte hjälpa honom.

Musa visste inte vad han skulle han göra. Han och de två barnen var utslängda på gatan och de hade inte någonstans att ta vägen. Kvinnan på socialtjänsten brydde sig inte om detta faktum. Musa övertalade kvinnan de tidigare hade bott hos att få sova en natt till hos henne. Nästa dag gick han till socialen och fick träffa en annan handläggare som var mer villig att hjälpa honom. Han och barnen fick ett rum i ett kollektivboende. Efter två månader fick de en tvårumslägenhet i andra hand, där de bodde i ett år. Sen fick de trerumslägenhet och bodde där i ett år. Sammanlagt bodde de i två år i andrahandslägenhet. Sedan fick de besked av socialen att de ska byta lägenhet med en kvinna, och de fick nu en fyrarumslägenhet. Den lägenheten var andrahandslägenhet i sex månader, sedan fick Musa ett eget kontrakt.
Han berättade att socialen i början inte hade tagit honom på allvar. De på socialen sade att de skulle försöka göra någonting, men de gjorde ingenting förrän han var utkastad. ”Man aldrig går till socialen om man verkligen inte behöver hjälp”, sade Musa. ”Alla som kommer dit behöver hjälp. De förstår inte detta.”

Han berättade att det var svårt för honom att uppfostra barn alldeles ensam. Hans fru dog för tolv år sedan, och han sade att inte ens tio män skulle kunna ersätta en mamma.

Musa berättade att vissa människor som jobbar på socialen inte sköter sitt arbete särskilt bra och inte verkar bry sig om människor som söker hjälp hos dem. ”Men har man tur kan man träffa vissa människor som jobbar med hjärta - som en kvinna, Susan, som var hans handläggare. Man behöver mycket stöd om man vill lyckas, ibland räcker det inte med viljan.”

Musa ger ett öppet intryck, angelägen om att berätta ”allt”. Ibland fick jag förklara mina frågor flera gånger, eftersom han inte förstod vad jag menade. Man kunde märka en sorg hos honom, och när han talade om sin fru fylldes hans ögon av tårar. Flera gånger betonade han att han gjorde allting på grund av sina barn, som han verkade vara mycket stolt över.

4.2 Analys av intervjuerna

Syftet med uppsatsen är att öka kunskapen om processen från hemlöshet till bostadsmarknad. Som inledning till analysen har jag läst igenom det insamlade materialet flera gånger för att få en helhetsbild av informanternas situation som hemlösa. Sedan systematiserar jag data under tre rubriker som belyser min frågeställning. Den första rubriken gäller hur informanterna

hamnat i hemlöshet. Den andra beskriver situationen och hur och av vem man fick hjälp. Den tredje rubriken avser att ge en överblick över hur informanterna påverkats av den hemlösa situationen och vilka konsekvenser den har gett upphov till. Jag avslutar analysen med slutdiskussionen.

4.2.1 Lätt att hamna på samhällets botten

Helena. Helena har varit gift, har tre barn och utbilda sig. Hennes man hade misshandlat henne i flera år. Hon stod ut med misshandeln för sina barns skull. Hon ville unna sina barn en normal familj med mamma, pappa och syskon. En gång förvandlades grälet mellan henne och maken till en mardröm i och med att polisen kom och tog hand om hennes man. Efter att han hade suttit i fängelse i sex månader kom han ut och hotade Helena att han skulle komma att döda henne om hon kom tillbaka. Så blev hon bostadslös.

Hasan. Hasan levde i många år i ett äktenskap med en kvinna och har tre barn. De bodde i lägenhet. Eftersom han hade hälsoproblem arbetade han inte utan levde på sjukpenning. Men, som han påstod, detta var inte tillräckligt för hans fru, som räknade med att få mer pengar som ensamstående. Så hon kastade ut honom utan någon förklaring. På ett ögonblick hade han hamnat på gatan utan någon bostad.

Jenny. Jenny levde med sin man och deras tre barn. Allt verkade bra tills hennes man lämnade henne för en annan kvinna. Då förändrades hennes liv. Hon betalde inte sin hyra och blev vräkt från lägenheten. Men hon hade tur och hittade en annan lägenhet och undvek därmed att hamna på härbärge eller någon annan alternativ boendeform. Med detta klarade sig inte någon längre tid utan hon hotades av en ny vräkning. Jenny fick kontakt med socialtjänsten och fick en andrahandslägenhet där hon bodde i flera månader.

Musa. Musa bodde med sina två barn hos en kvinna som inneboende i ett och ett halvt år. Under tiden hotade kvinnan att kasta ut dem och krävde att de skulle göra olika saker för henne. Till slut förverkligade hon sitt hot och kastade ut dem. Så blev han och hans två minderåriga barn bostadslösa.

Yvone. Yvone växte upp i en dysfunktionell familj, där mamman och pappan var missbrukare. Redan i tidig ålder började hon knarka. Hon åkte ofta i fängelse. Till slut förlorade hon jobb, vårdnad för barnet, allt.

Gertrud. Gertrud, som är ordförande för hemlösas förening i Lund och har en stor erfarenhet med att hjälpa hemlösa berättade om en vanlig kvinna som blev hemlös på grund av vräkning. Hon berättade att de flesta som växte upp i en dysfunktionell familj har benägenhet för

missbruk som leder till hemlöshet.

Utifrån deltagarnas erfarenheter kan man förstå att man kan vara hemlös av olika skäl som skilsmässa, misshandel, missbruk, psykiska besvär som depression, nedstämdhet osv. Utifrån deras berättelse förstår jag att det inte behövs så mycket för att förlora allting. Deras erfarenhet visar att man ena dagen kan leva ett normalt liv och att nästa dag kan livet vara förstört och man befinner sig ute på gatan.

4.2.2 Livet i hemlöshet

Helena. Efter att ha blivit bostadslös bodde Helena i kriscentrum för misshandlade kvinnor. Hennes barn bodde med henne. Sedan flyttade hon och barnen till en lägenhet som kriscentrum hade kontrakt på. Därefter flyttade de till en ny lägenhet som nu socialtjänsten hade kontrakt på. Sedan vräktes de från lägenheten och Helen hamnade på vandrarhem. I samband med detta var hon tvungen att överlämna sina barn till deras pappa.

På vandrarhemmet delade hon rum med tre män. Efter flera månader fick hon eget rum. Efter ytterligare flera månader flyttade Helena ännu en gång, nu till en egen lägenhet, där hon fortfarande bor.

Under tiden avslutade Helena sin barnskötarutbildning och fick jobb som timanställd. Helena kämpade hela tiden och var starkt motiverad att ta sig ut ur sin hemlösa situation.

Hasan. När Hasans fru kastade ut honom från lägenheten bodde Hasan i en moské i flera månader. Sen flyttade han till kollektivboende. Medan han bodde där lovade en kompis att ordna andrahandslägenhet åt honom. Hasan sade upp rummet på kollektivboendet. Men kompisen hade lurat honom. Hasan gick tillbaka till kollektivboendet, men rummet som han hade bott i hade nu gått till en annan man. Så hamnade han ute på gatan. Han var uteliggare i 15 dagar. Han var förtvivlad och visste inte vad han skulle göra. Efter 15 dagar gick han igen till socialtjänsten som skickade honom till ett vandrarhem. Under tiden hittade Susan en lägenhet med egen kontrakt åt honom.

Jenny. Jenny var aldrig riktigt hemlös. Hon klarade inte situationen som hon befann sig i efter skilsmässan och socialtjänst hjälpte henne. De tog över kontraktet på lägenheten som hon bodde i och hjälpte henne med hennes räkningar. Efter flera månader fick Jenny besked av socialtjänsten att hon måste hitta en mindre lägenhet, eftersom hyran var för hög. Jenny hittade en ny lägenhet och tog över kontraktet efter flera månader.

Musa. Musa och hans två barn var inneboende hos en kvinna. Efter att under lång tid ha hotat med att kasta ut dem verkställde hon hotet, och de blev hemlösa. Musa försökte ta kontakt

med socialtjänsten och en kvinna som han pratade med sa åt honom att komma dagen därpå. Han kom då och fick ett rum i ett kollektivboende. Sedan flyttade han och barnen till en tvårumslägenhet i andra hand. Efter ett år flyttade de till trerumslägenhet, också i andra hand, där de bodde ett år. De flyttade därefter till en fyrarumslägenhet, fortfarande i andra hand. Efter 6 månader tog Musa över kontraktet. Musa och hans barn bor fortfarande i den lägenheten.

Yvone. Yvones liv som hemlös var svårare än de andra informanternas. Hennes mardröm började med knark. Hon åkte i ofta fängelse vilket gjorde att hon förlorade jobb, bostad och vårdnad om sin son. Till slut befann hon sig ute på gatan. Och detta pågick i 40 år. Hon bodde på olika ställen, mestadels på härbärgen. Hon försökte ta sig ur hemlösheten men misslyckades. En gång fick hon metadonbehandling, skaffade jobb och var på god väg att lyckas. Men hon gjorde ett misstag och förlorade allting, igen. Hon gav sin kompis en liten bit metadon, någon såg på apoteket att hon gjorde detta, anmälde henne och hon hamnade återigen där hon började, på botten, och befann sig ute på gatan. Efter många år som hemlös försökte hon ta sig upp en gång till genom att gå på avgiftning i Malmö. Efter avgiftningen hittade man inom Lunds kommun en plats för henne på ett härbärge. Efter en tid fick Yvone ett stödboende där hon bodde i 6 år. Där skulle Lund kommun se om hon verkligen ville lämna hemlöshet bakom sig och prövade därför hennes förmåga att klara sig utan missbruk. Yvone lyckades. Efter 40 år fick hon egen lägenhet med eget kontrakt.

De intervjuade personerna drabbade av olika problem som ledde till bostadslöshet och hemlöshet. Olika orsaker till hemlöshet och bostadslöshet finns redogjorda i *”Adressat okänd: om hemlöshetens bakgrund, orsaker och dynamik: delbetänkande”* av Kommittén för hemlösa, varför jag inte tänker gå närmare in på dem här. Dem som jag har intervjuat har berättat om olika skäl till sin hemlöshet. Detta visar hur lätt det kan vara att hamna på samhällets botten. Ena dagen kan en människa leva ett helt normalt liv, nästa kan hon plötslig vara utan hem och bostad.

I början försöker de flesta ordna upp den uppkomna situationen på egen hand. Men när situationen börjar kännas hopplös vänder de sig till slut till socialtjänsten som ett sista hopp.

Dem som jag intervjuade berättade om sin första kontakt med socialen. Det var inte något positivt erfarenhet.

Musa och Jenny togs inte på allvar i början när de sökte hjälp hos socialtjänsten. Musa kontaktade socialen och berättade om den situation som han befann sig i då. Men de som jobbade på socialen tog honom aldrig på allvar förrän han hamnade på gatan med två

minderåriga barn. ”Alla som söker hjälp hos socialtjänsten behöver detta verkligen, men de på socialtjänsten förstår det ibland inte”, sade Musa i intervjun.
Jenny skickade brev till socialtjänsten och berättade i vilken situation hon var, men de svarade inte förrän hon vräkts. Yvone hade samma problem. Socialen tog henne aldrig på allvar på grund av hennes missbruk.

Socialtjänsten kräver att den hemlöse ska gå genom en lång process med olika steg - ”boendetrappor” – från hemlöshet till bostadsmarknad. Få klarar detta.

Enligt Ingrid Sahlin (1996) har boendetrapporna olika steg som man ska ta sig uppför. Den första stegen är att man befinner sig på gatan, eller övernattar på härbärge. Det steget är längst ner. Det andra steget är en speciell träningslägenhet med socialkontrakt och speciella regler. Där tränar man på att klara sig på egen hand. Det tredje steget innebär att man bor i en vanlig lägenhet med socialkontrakt. Här har socialtjänst rätt till kontrollbesiktning när som helst. Provtid är minst sex månader. Sedan kommer ett fjärde steg med vanlig lägenhet med socialkontrakt. Det femte och sista steget är en vanlig lägenhet med eget kontrakt. Sahlin skriver om en trappa till som ”sanktionstrappa”, där ”misslyckande” på ett ”steg” bestraffades med ”nedflyttning” till ett lägre.

Att man kommer till den sista trappan tar för lång tid än som behövs anser Gertrud. Utifrån sin erfarenhet med att hjälpa hemlösa berättade hon att hemlösa ofta fastnar i boendetrappor på grund av de onödigt stränga regler som socialtjänsten har. Om man gör ett litet fel bestraffas hemlösa med att gå ner ett trappsteg, men ofta går man ner två steg, berättade hon. Sen förlorar de hemlösa hoppet om eget bostad. Detta leder till att de återigen börjar med missbruk, och så fastnar de i hemlöshet. Yvone och Gertrud berättade att socialtjänsten visar nolltolerans för de hemlösa med missbruksproblem. De har svårare att klara boendetrappor. De har vilja men de har inte tillräckligt med stöd.

Susan som jobbar inom socialtjänsten bekräftade att de hemlösa med missbruk har svårare att ta sig in på bostadsmarkanden. Någonting dramatiskt - som att vara nära döden - måste hända i deras liv, för att de ska lämna missbruk och hemlöshet bakom sig. Susan sade att detta sällan händer och att man inte lägger ner mycket tid på sådana fall, eftersom det inte lönar sig att hjälpa någon som inte vill hjälpa sig själv. När de bestämmer sig för att hjälpa sig själva är de välkomna att söka hjälp hos socialtjänsten. Susan sade i intervjun att kvinnor lättade och snabbare tar sig ur hemlöshet är män. Orsak till detta, berättade hon, var att kvinnor står i fokus, att de ofta har vårdnaden om barn och därför är tvungna att klara sig för barnets skull.

De intervjuade personerna försöker ”ordna upp” sina liv - men detta tar lång tid. Först flyttar man från en plats till en annan. Sedan flyttar man igen, och igen. Man hinner inte vänja sig vid en plats förrän man är tvungen att flytta till en annan. I den onda cirkeln befann Helena sig i under tre år och Yvone under många år. De hemlösa med missbruksproblem orkar inte cirkulera från ett boende till en annan i många år.

4.2.3 Hur de påverkas

Helena. Den bostadslösa situationen påverkade Helena och hennes barn mycket. Hennes familj splittrades. Hennes äldsta barn hade svårt att acceptera detta faktum. Han var full av ilska och blev arg, började slå sina syskon och stjäla cyklar. Helena oroade sig mycket för detta. Hon ville inte att hennes son skulle bli kriminell och hon trodde att han var på god väg dit. Men till slut förbättrades situationen. Helena lärde sig att man måste kämpa sig fram hela tiden och att man aldrig ska ge upp oavsett om man går tillbaka flera trappsteg i den onda cirkeln. Helena har lärt sig att säga nej.

Hasan. Hasan hade det svårt att berätta om den tid när han var bostadslös. Medan han berättade tittade han ofta i golvet. Han skämdes över situationen han befann sig i. Detta ändrade honom och hans syn på kvinnor. Han förlorade tron på att en kvinna kan älska en man och han är övertygad att alla kvinnor bara älskar pengar och ingenting annat. Detta har gjort honom till en man med en gammaldags syn på kvinnor som han anser måste stanna hemma och passa barn. Han tror att det svenska samhället bara skyddar kvinnor, och han anser att detta är fel.

Jenny. Jenny upplevde aldrig sig som en hemlös. Hon var förvånad för att hon räknades som en. Hon påverkades inte så mycket av den hemlösa situationen, och hon klarade den situation ganska bra och snabbt.

Musa. Musa har ambivalenta känslor kring sin bostadslösa situation. Å en sida känner Musa att det var hans fel att han och hans barn blev bostadslösa, å andra sida känner han att han inte kunde göra mycket för att undkomma bostadslöshet. Han berättade att han gick till socialtjänsten och sökte hjälp, men att man där inte förstod honom.

Yvone. Yvone uppfattade sitt liv som ”ett helvete”. Hon var tvungen att överlämna sin son till

hans pappa och efter detta vet hon inte någonting om honom. Hon är besviken och kritisk mot socialtjänsten och tror att de som jobbar där inte är villiga att hjälpa dem som behöver hjälp. Hon har förlorat sin tro på socialtjänsten, men hon tror att det finns goda människor som hjälper de hemlösa. Hon är rädd för att återigen hamna i hemlöshet. Om någon skriker på gården där hon bor tror hon att hyresvärden och grannarna kommer att anklaga henne för detta och att hon ska bli vräkt.

De intervjuade personerna påverkades både positivt och negativt på flera olika sätt genom att de befann sig i bostadslöshet och hemlöshet. De har hamnat på samhällets botten. Detta förändrade deras liv. Deras familj splittrades. De lever i rädslan för att hamna i den situationen på nytt och uppleva allting igen. De vet att det finns en institution dit de kan vända sig om de behöver hjälp. Men man skulle aldrig förvänta sig för mycket. Vissa av dem anser att det är få inom socialtjänsten är villiga att hjälpa, men om man har tur att få en sådan handläggare har man större utsikter att klara sig. Men man träffar sällan någon sådan person.

De anser också att de har blivit starkare som personer, i jämförelse med hur de var tidigare. Men de betalade högt pris för att uppnå detta.

Yvone tror att hon kunde ta sig ut ur hemlöshet tidigare men socialtjänsten gav aldrig henne den hjälp hon behövdes. Hon anser att de institutioner som arbetar med hemlöshetsproblem inte har den kompetens som behövs och att ofta de avskyr hemlösa och anser dem skyldiga till sin hemlöshet. ”Ibland får man känsla av att de bara leker med dig”, sade Gertrud. Jenny berättade att socialtjänsten är den enda myndighet där man först vänder sig men deras insatser leder inte till bostadsmarkanden. Deras lösningar är kortsiktiga och innebär ibland bara tak över huvudet och fyra väggar. Men trots denna kritik: bara detta att det finns en myndighet att vända sig till är ju alltid något, även om det inte går att förvänta sig snabba resultat.

4.3 Analys och diskussion

Om vi följer Sahlins definition att hemlöshet är en delmängd av bostadslöshet kan vi betrakta Yvone som hemlös för att hon hade missbruksproblem, medan Helena, Jenny, Hasan och Musa bostadslösa. De saknade hem och bostad men kände sig aldrig hemlösa. De kände sig bostadslösa. De valde inte frivilligt hemlöshet och bostadslöshet. De försökte ta sig ut ur den och lyckades. Här visar de oss hur de gick genom olika svårigheter och hur de bemöttes och behandlas av myndigheterna.

De fem intervjuade personerna gick genom olika faser för att uppnå bostadsmarkanden. Yvone och Helena hade svåraste väg än de andra. De försökte klättra uppför boendetrappans steg flera gånger men misslyckades och straffades genom att hamna på ”ruta ett”. Helena vräktes två gånger från stödboende och hamnade på vandrarhem, där hon levde i och delade ett rum med tre män. Jag frågade henne hur det känns att vräkas två gånger. Helena svarade att det var mycket svårt, men reglerna var sådana och man var tvungen att följa dem, annars skulle man aldrig uppnå eget boende. Helena, Yvone och de andra tyckte inte om boendetrappor men hade inget val.

De fem personerna visade hur man kan ta sig ur hemlösheten/bostadslösheten. Gemensamt för dem var deras målmedvetenhet. De förde en envis kamp mot hemlöshet och vann. De hade tur att få stöd och hjälp av goda människor som Gertrud och Susan, annars skulle deras väg ut ha blivit ännu svårare. Vägen till bostadsmarknaden är inte lätt, och utan stöd och hjälp av andra klarar få människor den. Utifrån intervjuade personerna ser vi att hemlösa med missbruksproblem har det betydligt svårare. Det finns flera orsaker till detta - som att de inte får adekvat hjälp, inte tas på allvar eller tvärtom, betraktas som tunga fall av socialtjänsten. Få vill jobba med dem, eftersom möjligheterna att ge dem en egen bostad betraktas som mer eller mindre omöjlig. Allt detta ökar risken för permanent hemlöshet.

Vissa människor fastnar i hemlöshet för att de bygger upp ett system där bara de med samma eller snarlika problem kan leva i. Det system Bourdieu kallar för habitus, alltså de beteenden och tankemönster som formats av det liv de levt dittills, styr deras föreställningar och praktiker och bidrar därmed till att den sociala världen återskapas eller ibland – nämligen i händelse av bristande överensstämmelse mellan människors habitus och den sociala världen – förändras. Habitus är system av dispositioner som tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen (Broady,1990,s. 41). De samlas i en grupp av människor med likadana problem. Människor som är hemlösa under många år börjar alltefter att söka sig till andra med samma eller liknande problem. Deras sätt att vara skiljer ut dem från andra människor (de som har hem, arbete, försörjning, som inte missbrukar eller som kan ”hantera” sina missbruk). Människor söker andra med liknande habitus, och på så sätt fastnar de i permanent hemlöshet och det blir enda sättet de kan och vet leva.

De som bara under en kort tid har varit hemlösa/bostadslösa klarade situationen lättare och snabbare. De som betraktas som ”bostadslösa” lämnar snabbare hemlösheten bakom sig än de som identifierats som ”hemlösa”. Ju längre är man hemlös desto svårare är det att förändra sin situation. Detta är problem som också Ingrid Sahlin och Hans Swärd

varnar för.

Jag vill avsluta detta arbete med sju myter om hemlösa och hemlöshet som beskrivits av Hans Swärd i boken ”Hemlöshet: [en antologi] om olika perspektiv och förklaringsmodeller”. Hans Swärd betonar ett problem kring hemlöshet är de föreställningar som styr vår syn på hemlöshet – föreställningar som är till nackdel för den utsatta gruppen. Swärd skiljer sju föreställningar (”teser”).

Den första tesen handlar om att alla åtgärder för de hemlösa är av godo. Här varnar oss Swärd med att alla insatser som görs av olika aktörer, socialtjänst, frivilligorganisationer, kyrkan osv. inte ger positiva resultatet. Deras åtgärder kan leda till olika negativa följder, till exempel att strukturella problem omvandlas till individuella defekter hos problembärarna. Vidare kan härbärgessystem och tak över huvudet leda till att individ fastnar i hemlöshet, permanent. Hemlöshet bör knytas till situationen istället för person. (Swärd 2000).

Den andra tesen handlar om att alla som verkligen vill kan få en bostad. Detta är en föreställning om att hemlöshet är ett fritt val och beror på egenskaper hos individen. Den syn på hemlöshet som självvald hittar man ofta hos politiker och tjänstemän. Swärd kritiserar den föreställningen och skriver att individen inte väljer frivilligt fattigdom, utanförskapet och hemlöshet.

Den tredje tesen är: först skötsam – sedan egen bostad. Den innebär att en hemlös människa först ska lösa sitt problem (t ex missbruk av alkohol eller narkotika), sedan skall hon få en bostad. Swärd påpekar här att för att en människa skall sköta sig behöver hon först en bostad - annars det är omöjligt.

Den fjärde tesen handlar om *terapeutiska vräkningar* Den tesen handlar om den sekundära bostadsmarkanden med socialkontrakt, övergångslägenhet och träningslägenhet och en person som bor i en av de tre typer. Om han/hon sköter sig kommer han/hon att få överta kontrakten. Om han/hon missköter sig kommer han/hon att vräkas. Vräkningen anser ha terapeutiska effekter som att individen ska sluta med sin missbruk.

Den femte tesen är om bottenerfarenheter och är besläktad med den fjärde tesen. Tanken är att en hemlös människa inte kan ta sig ut ur situationen förrän hon nått botten – bottenerfarenhet och vräkning är en av de erfarenheterna.

Den sjätte tesen handlar om att en del människor inte kan bo i egen lägenhet. Den här gäller för en liten grupp, missbrukare. Swärd skriver att problemet ligger hos myndigheter. Myndigheter gör för litet för denna grupp, helt enkelt därför att de har uppfattningen att missbrukare är ovilliga och omotiverad att klara eget boende. ”Det är en

billig lösning att hävda att en del hemlösa inte kan bo och att lämna dem åt sitt öde.” (Swärd, 2000, sidan 64).

Den sjunde tesen är att hemlöshet alltid har funnits och alltid kommer att finnas. Den tesen innebär att hemlöshet alltid skall vara närvarande i samhället och att samhälle inte kan förhindra och avskaffa den. Här påpekar Swärd på 1970–talet med kraftig minskning av antal hemlösa på grund av bostadsbyggandet.

4.4 Slutsats

Genom att skriva den här uppsatsen har jag lärt mig mycket. Jag har ökat min kunskap om hur människor lever i hemlöshet och hur de tar sig in på bostadsmarknaden. De har också hjälpt mig att förstå hur myndigheterna fungerar, att de som arbetar med hemlösa och de hemlösa själva i viss mån berättar olika historier. De fem informanterna har ändrat min syn på hemlöshetsproblemet, som jag tidigare trodde var en närmast frivilligt vald livsstil. Jag har blivit besviken på mig själv på grund av detta.

De hemlösa behöver inte bara myndigheternas hjälp, de behöver även vårt stöd. Deltagarna har väckt mitt intresse att fortsätta med forskning om hemlöshet och hemlösa med syfte att visa andra hur mycket dessa människor lider.

Sverige, välbefinnandets land, som har vunnit stor respekt i länderna runt om i världen för sin insats för fred och välbefinnande. Men här finns också utsatta människor som inte har någonstans att bo.

Referenser

Anljung , Gertrud, 2009, *Skapa nollvision för hemlösheten”*, Sydsvenska, 21 augusti

Broady, Donald: ”Sociologi och epistemologi”, 2 uppl. 1991 : http://www.skeptron.uu.se/broady/sec/p-broady-91-kap3.pdf

Karlsson Anna, *”På drift i ett stormigt hav: En studie om hemlöshet, missbruk och identitet”*, I Sara Granath, Linda Marinus, Helena Monson, Ann Karlsson, Elle Peterson, (Red) *”Hemlöshetens olika dimensioner: ur fem perspektiv: en antologi från Samhälls- och kulturanalys år 2000”*, Linköping: Linköpings univ., 2002

Kvale, Steinar, *”Den kvalitativa forskningsintervjun”*, Lund: Studentlitteratur, 1997

Sahlin, Ingrid, *”Hemlöshet – reflexioner kring ett begrepp”*, I Margaretha Järvinen och Christoffer Tigerstedt, (Red) *”Hemlöshet i Norden”*, NAD-publikation, 22 1992
Sahlin, Ingrid, *”På gränsen till bostad: avvisning, utvisning, specialkontrakt”,* Lund: Arkiv, 1996

Statens offentliga utredningar, 2001:95 , *”Att motverka hemlöshet : en sammanhållen strategi för samhället”* av Kommittén för hemlösa ,Stockholm : Fritzes offentliga publikationer, 2001

Svenska Akademiens ordbok på nätet: http://g3.spraakdata.gu.se/saob/

Swärd, Hans, ”Teser och frågeställningar om hemlösa och hemlöshet i dagens samhälle” I Weddig Runquist och Hans Swärd, (Red)*”Hemlöshet: [en antologi] om olika perspektiv och förklaringsmodeller”,* Stockholm: Carlsson, 2000

Swärd, Hans, *”Hemlöshet”,* Lund: Studentlitteratur, 2008

Swärd, Hans, *”Hemlöshet: fattigdomsbevis eller välfärdsdilemma?*”, Lund: Studentlitteratur, 1998

Vetenskapsrådet, *”Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning”,* Stockholm : Vetenskapsrådet, 2002

Widerberg, Karin, *”Kvalitativ forskning i praktiken”*, Lund: Studentlitteratur, 2002

Bilaga 1: Intervjuquide

Berätta:

Om livet innan hemlösheten

- Hur levde du innan du blev hemlös?

Om förlusten av hem och bostad

- Hur gick det till när du stannade utan hem och bostad?
- Vem har hjälp dig i början, vänner, familjen?

Om vägen till bostadsmarknaden

- Vilka svårigheter har du stöttat på?
- Vad var det svåraste att uppnå?

Om livet efter hemlösheten

- Hur den påverkade dit liv och dig själv?
- Vad händer efter att du har fått eget kontrakt?